

Trenčiansky samosprávny kraj Tlačová správa

Trenčín, 8. február 2018

Otec Aničky Jurkovičovej Samuel Jurkovič by tento rok oslávil 222 rokov

V piatok 9. februára 2018 ubehne presne 222 rokov od narodenia svokra Jozefa Miloslava Hurbana národovca Samuela Jurkoviča.

Rodák z Brezovej pod Bradlom (okres Myjava) sa narodil 9. februára 1796. Základnú školu navštevoval okrem iného aj v rodnej Brezovej a ako učiteľ dlhoročne pôsobil okrem Sobotišt'a aj v Novom Meste nad Váhom. V čase povstania 1848/1849 sa aktívne zúčastňoval na jeho príprave. Po jeho potlačení krátko pôsobil u našich českých bratov. Až keď bola revolúcia porazená nadobro, vrátil sa do Brezovej pod Bradlom, kde 10 rokov zastával pozíciu notára. V roku 1859 ho vtedajšie úrady ako jedného z účastníkov revolučných udalostí predčasne penzionovali.

Priekopník družstevníctva na Slovensku i európskom kontinente

Učiteľský stav nebol jediným, o ktorý sa plne zaujímal. V strede jeho neúnavnej práce bol aj vtedajší hospodársky a kultúrny život širokého okolia. V Sobotišti sa napríklad zaslúžil o vytvorenie **druhého úverového ľudového družstva v Európe a prvého na európskom kontinente**, ktorý pod názvom **Spolok gazdovský** poskytoval pôžičky či umožňoval sporenie. Pôžičky spolku putovali usilovným remeselníkom na rozširovanie ich dielní alebo zlepšovanie výroby. Lacný úver pre členov i nečlenov bol možný vďaka pravidelnému sporeniu či prostredníctvom vkladania úspor do družstevnej pokladne. „*Jeho založením Jurkovič zabezpečil prežitie poctivých remeselníkov vďaka lacným úverom a ochránil ich tak pred úžerníkmi ponúkajúcimi často aj 50% úroky,*“ vyzdvihol Jurkovičov prínos trenčiansky župan Jaroslav Baška. Žiadateľom úveru sa mohol stať iba mravne a čestne žijúce človek, ktorý sa vyhýbal opilstvu, nočnému túlaniu a hraniu kariet.

Týmto svojím činom sa zaslúžil o zápis do dejín svetového družstevníctva. Vďaka vzoru svojpomocného družstva Jurkoviča sa zakladanie gazdovských spolkov rozšírilo po celom Slovensku. Hoci Spolok gazdovský zanikol po šesťročnom fungovaní, natrvalo položil **základy slovenského úverového družstevníctva**.

Svojou troškou prispel tiež k rozvoju národného povedomia

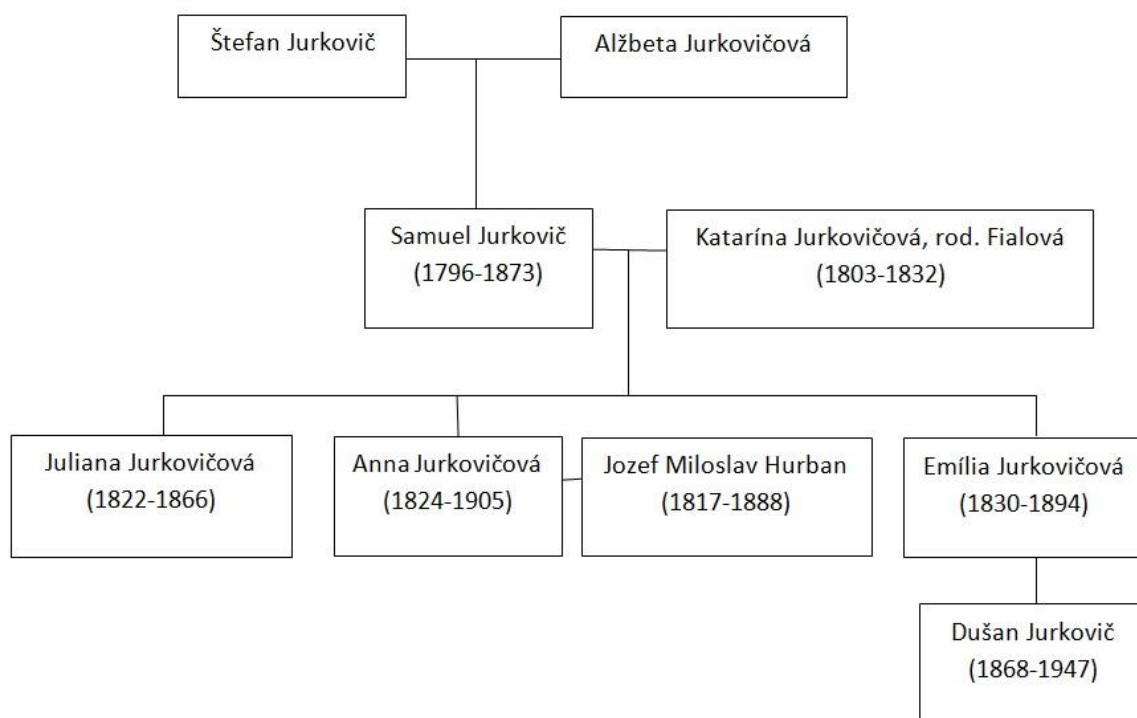
Zásluhy ako **zakladanie čitateľských spolkov, knižníc či nedeľných škôl**, ktorých rozmer i počet ešte rozšíril aj jeho zať J. M. Hurban, neboli cudzie ani Samuelovi Jurkovičovi. Spoločne s prvým predsedom Slovenskej národnej rady v roku 1841 založili **Slovenské národné divadlo nitrianske**, ktoré sa onedlho stalo vzorom pre postupne sa rozvíjajúce ochotnícke divadlo na Slovensku. A práve ochotnícke divadlo v Sobotišti hrané prvýkrát po slovensky spojilo jednu z troch dcér Samuela Jurkoviča Novomešťanku Aničku Jurkovičovú, prvú slovenskú ochotníčku divadelníčku, s rodákom z Beckova Hurbanom.

Jurkovičova všestranná kultúrno-osvetová práca sa premietla aj do **zvýšenia úrovne dedinských škôl**. Okrem toho bol pravidelným prispievateľom do Slovenských pohľadov, Obzoru či Cirkevných listov. Z jeho niekoľkých odborných pedagogických kníh je popri učebniciach pre slovenské vidiecke školy najcennejšia rukopisná kronika Bibliographiae Rectorum Scholae evangelicae aug. Conf. Addictorum Szabatistensis.

Sily národu i v neľahkých časoch

Počas revolučných rokov 1848/1849 sa Samuel Jurkovič naplno zapojil do úsilia štúrovcov vybojovať pre Slovákov svojbytnosť, a to tým, že sa stal **jedným z členov Slovenskej národnej rady** založenej na Myjave. Po boku svojho vtedy už zaťa J. M. Hurbana sa stal účastníkom revolučného povstania bojujúceho za lepšie postavenie slovenského národa v mnohonárodnostnej Habsburskej monarchii. Ako spolutvorca Nitrianskych žiadostí slovenského národa sa postavil za konkrétne národné a sociálne požiadavky Slovákov. Hurbanov text žiadostí z Nitrianskej stolice sa onedlho stal predlohou pre národnorevolučný program Žiadosti slovenského národa. Neskôr sa tiež Jurkovič stal **spoluzakladateľom** prvej celoslovenskej kultúrnej ustanovizne – **Maticy slovenskej**.

Národovec Samuel Jurkovič zomrel v Brezovej pod Bradlom, kde je na miestnom cintoríne aj pochovaný. V Sobotišti, kde dlhé roky pôsobil ako pedagóg, sa s osobnosťou priekopníka slovenského a európskeho družstevníka môžete oboznámiť v Družstevnom múzeu Samuela Jurkoviča. Jeho najznámejšia **socha a pomník s bustou** stojí dnes v bratislavskom Ružinove. Na rodáka nezabúdajú ani Brezovčania, **pamätník** stojí neďaleko jeho dnes už neexistujúceho rodného domu. Odhalený bol 9. februára 1996, v deň 200. výročia narodenia Samuela Jurkoviča. „Brezová pod Bradlom je naozaj posiatá rôznymi pamätníkmi venovanými významným ľuďom, vrátane Samuela Jurkoviča. Títo ľudia pomohli pozdvihnúť región aj celé Slovensko a myslím si, že aj súčasné generácie si môžu z týchto ľudí brať len pozitívny príklad,“ povedal predseda TSK Jaroslav Baška.

Komentár:

Samuel Jurkovič sa oženil s Katarínou Fialovou, s ktorou mal tri dcéry. Jednou z nich bola aj prvá slovenská ochotníčka divadelníčka Anička Jurkovičová, ktorá si zobrala za muža prvého podpredsedu Slovenskej národnej rady Jozefa Miloslava Hurbana. Spolu mali 9 detí, medzi nimi aj Svetozára Hurbana Vajanského.

Druhá spoločná dcéra Samuela Jurkoviča a jeho ženy Kataríny Emília Jurkovičová bola matkou Dušana Jurkoviča, uznávaného slovenského architekta, ktorý je autorom Mohyly M. R. Štefánika na Bradle.

Tretia dcéra Samuela a Kataríny Juliana Jurkovičová si vzala za muža farára Daniela Slobodu.

Pre viac informácií kontaktujte: Mgr. Barbora Jánošková, Odd. komunikácie a medzinárodných vzťahov TSK,
barbora.janoskova@tsk.sk, tel.: +421/ 32/ 65 55 910, mobil +421/ 901/ 918/ 146